

(Ders Kitabı)

BİTKİ FİZYOLOJİSİ DERSLERİ

II

(Bitkilerin Büyüme ve Gelişme Olayları)

Yazan

Prof. Dr. Yusuf VARDAR

Ege Üniversitesi Fen Fakültesi
Genel Botanik Kürsüsü

Bornova — İZMİR

EGE ÜNİVERSİTESİ MATBAASI

1975

İÇİNDEKİLER

I — GİRİŞ	1
A — ORGANELLERDE BÜYÜME	3
a — Protoplazma Yapımı	3
b — Hücre Çeperinin Yapımı	10
B — Hücresel Büyüme	16
C — Organlarda Büyüme	24
a — Köklerde Primer Büyüme	29
b — Gövdede Primer Büyüme	30
c — Yaprakta Büyüme	31
II — YÜKSEK BİR BİTKİNİN BÜTÜNÜNDE BÜYÜME VE GELİŞMENİN ESASI	33
A — BİTKİLERDE VEGETATİF BÜYÜME	33
B — BİTKİLERİN REPRODÜKTİF BÜYÜMESİ VE REPRODÜKTİF ORGANLARININ YAPISAL ÖZELLİKLERİ	34
a — Reprodüktif Büyümenin Esası	34
b — Çiçek Belirme ve Gelişmesi	35
1 — Çiçek Belirimi	35
2 — Polen ve Polinasyon	37
3 — Embriyonun Gelişmesi ve Endosperm Oluşumu ...	39
4 — Tohum Gelişmesi	39
5 — Meyve Oluşumu	40
C — BİTKİLERDE BÜYÜME SÜRATİ	40
D — BİTKİ BÜYÜME ÖLÇÜ BİRİMLERİ	41
E — BİTKİ BÜYÜMESİNİN ÖLÇÜLMESİ	41
F — BİTKİ BÜYÜMESİNDE PERYODİSİTE	42

III — BİTKİ BÜYÜME VE GELİŞMESİNDE ETKEN FAKTÖRLER	43
A — BİTKİ BÜYÜME VE GELİŞMESİNE DIŞ ORTAM FAKTÖRLERİNİN ETKİLERİ	43
a — Bitkinin Vegetatif Büyümesinde Farklı Dış Faktörlerin Etkileri	44
1 — Isı	44
2 — Işık ve Radyasyon Tesiri	49
3 — Ortam Suyunun Rolü	54
4 — Yerçekiminin Etkisi	54
5 — Atmosferik Gazların Tesiri	55
6 — Bitki Büyümesinde Edafik (Toprak) Faktörlerinin Rolü	56
b — Bitkilerin Reprodüktif Büyümelerinde Dış Ortam Faktörlerinin Rolü	57
1 — Işık	58
2 — Isı	60
3 — Su	62
4 — Yerçekimi	62
5 — Azot ve Karbonhidrat Temininin Reprodüktif Büyümeye Etkisi	63
6 — Özel Kimyasal Maddelerin Tesiri	63
B — BİTKİLERİN BÜYÜME VE GELİŞMESİNE ENDOGEN (İÇSEL) FAKTÖRLERİ ETKİSİ VE ROLÜ	63
Vitaminler ve Büyümedeki Rollerini	64
IV — BİTKİSEL HORMONLAR (FİTOHORMONLAR)	69
A — GİRİŞ ve GENEL TANIM	69
B — BİTKİ HORMONLARININ KEŞFİ ve TARİHÇESİ	71
C — BİTKİ HORMONLARININ FARKLI TİPLERİ	74
a — Auksinler	74
b — Giberellinler	76
c — Sitokininler	78
d — İnhibitörler (Ketvuruvcular)	80
e — Etilen	82

D — BİTKİ HORMONLARININ METABOLİZMASI İLE İLGİLİ HUSUSLAR	83
a — İndol-3-Asetik Asit (Auksin) Metabolizması	83
1 — Auksin Biyosentezi	83
2 — IAA-İnaktivasyonu ve Parçalanması	87
b — Giberellin Metabolizması	89
1 — Giberellin Biyosentezi	89
2 — Giberellin İnaktivasyonu	89
c — Sitokin Metabolizması	91
d — Absisik Asit Metabolizması	91
e — Etilen Metabolizması	92
E — BÜYÜME HORMONLARININ BİTKİLERDEKİ DAĞILIŞI VE BULUNUŞ ŞEKİLLERİ	92
a — Hormonun Öncül Şekli (Prekürsörleri)	94
b — Hormonun Aktif Serbest Şekli	94
c — Hormonun Bağlı Şekli	94
F — HORMONLARIN BİTKİLERDE TAŞINMASI İLE İLGİLİ GENEL ÖZELLİKLER	94
a — Longitudinal Auksin Taşınımı	95
1 — Bazipetal Taşınım	95
2 — Akropetal Yöndeki Longitudinal Taşınım	99
b — Auksin Taşınımında Bazı Faktörlerin Rolü	99
c — Hormon Taşınımının Açıklamasına İlişkin Görüşler	101
G — BİTKİ HORMONLARININ BİTKİLERDE GENEL FİZYOLOJİK ROLLERİ	103
H — BİTKİ HORMONLARININ ETKİ ŞEKLİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	108
a — Enzim Etkisi Teorisi	109
b — Moleküler Reaksiyon Teorisi	110
c — Ozmotik Etki Teorisi	111
d — Hücre Çeperine Etki Teorisi	112
e — Hormonal Etki Şekline İlişkin Son Görüşler	113
İ — BİTKİ HORMONLARINI AYIRMA VE ÖLÇME TEKNİKLERİ İLE İLGİLİ KISA BİLGİLER	116

a — Avena Kıvrılma Test'i	117
b — Avena Seksiyon Test'i	117
c — Yarılmış Bezelye Gövdesi Kıvrılma Test'i	118
d — Tere Kökü İnhibisyon Test'i	118
V — BİTKİLERİN BÜYÜME VE GELİŞMELERİNİN BAZI TİPİK BELİRİMLERİ	120
A — BİTKİLERDE DORMANSİ VE ÇİMLENME	120
a — Dormansi (Uyku Hali)	120
1 — Tohumlarda Dormansi	121
2 — Tomurcuklarda Dormansi	123
3 — Yumrularda Dormansi	124
b — Çimlenme	126
1 — Suyun Rolü	127
2 — Isı	127
3 — Işık	128
4 — Fitokrom	129
5 — Tohum Gömleğinin Etkisi	130
6 — Kimyasal Maddelerin Tesirleri	131
B — BİTKİLERDE POLARİTE VE REGENERASYON	132
a — Polarite	132
1 — Longitudinal Polarite	132
2 — Dorso-Ventral Polarite	133
3 — Radier Polarite	133
b — Regenerasyon	137
C — BÜYÜME KORELASYONLARI VE APİKAL DOMİNAN- Sİ	137
a — Doku Farklılaşması ve Kambial Aktivite Korelasyonları ...	139
b — Organlar Arası Büyüme Korelasyonları	139
1 — Kök-Gövde Arası Korelasyonlar	140
2 — Reprodüktif-Vegetatif Büyüme Arasındaki Kore- lasyonlar	140
c — Apikal Dominansi	141

D — BİTKİLERDE ÇİÇEKLENME VE FOTOPERYODİZMA ...	147
a — Giriş	147
b — Bitkilerde Fotoperyodizm	149
c — Fotoperyodik Davranışlara Göre Bitkilerin Sınıflandırılması	150
1 — Kısa Gün Bitkileri	150
2 — Uzun Gün Bitkileri	150
3 — Nötr Bitkiler	150
d — Fotoperyodik Reaksiyonda Önemli Özellikler	151
1 — Fotoperyodun Önemi	151
2 — Fotoperyodik Uyarının Kabul Edilmesi ve İletimi ...	153
3 — Fotoperyodizmada Işık ve Karanlık Peryotların Rolü	155
4 — Fotoperyodizmanın Mekanizması	156
e — Meyve Gelişiminin Fizyolojik İlişkileri	160
E — BİTKİLERDE VERNALİZASYON VE TERMOPERYODİSİTE	163
a — Giriş	163
b — Vernalizasyon Uyarısının Kabulü ve Taşınımı	166
c — Soğuk Peryoda Maruz Kalma İle İlgili Hususlar	168
d — Devernalizasyon	169
e — Vernalizasyon Mekanizmasının İzahı	169
F — BİTKİLERDE SENESENS VE ABSİSYON	172
a — Giriş	172
b — Senesens	173
1 — Bitkinin Tümünde Senesens Olayı	174
2 — Organlarda Senesens Olayı	177
3 — Senesensi Olayının Temel Biyolojik Belirtileri ve Fizyolojik İzahı	177
c — Bitkilerde Absisyon Olayı	182
1 — Giriş	182
2 — Yapısal İlişkiler	183
3 — Absisyon Fizyolojisi, Olayı Açıklayıcı Görüşler ve Hormonların Rolü	185
G — BİTKİ HAREKETLERİ	189
a — Tropizmalar	190

1 — Fototropizma	190
2 — Geotropizma	194
b — Nastiler	198
c — İki Düzlemde Beliren Bitkisel Hareketler	200
d — Bitkilerde Gözlenen Diğer Tipik Hareketler	201
BAŞ VURULAN ESERLER	202
İNDEKS	208

* * *